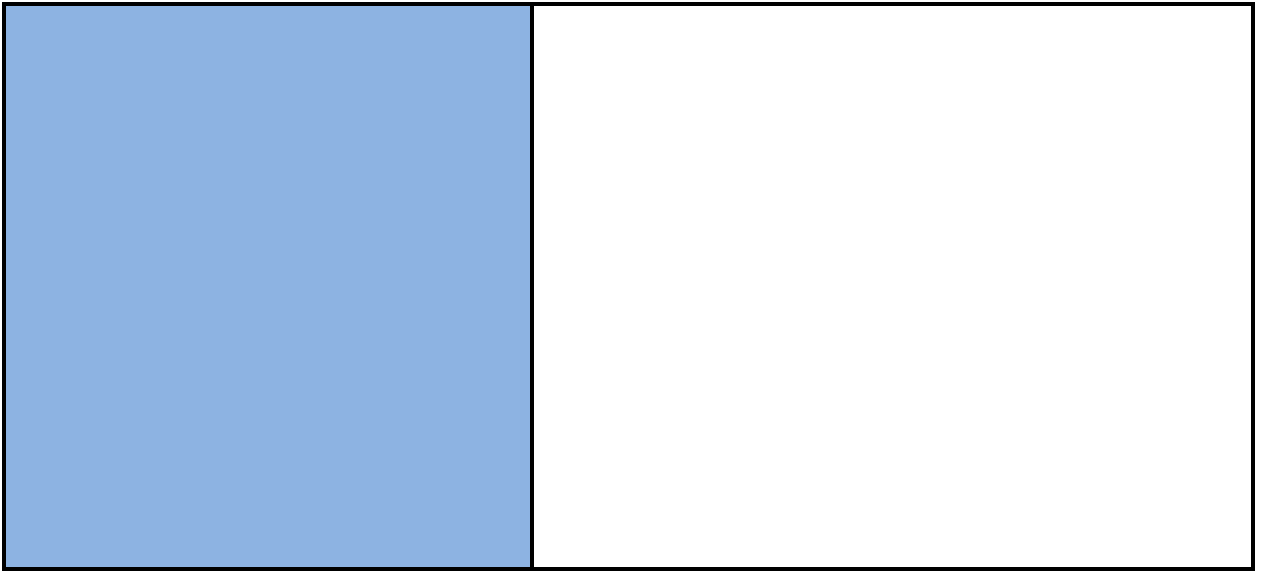

Հետազոտական աշխատանք

<p><<ԿԱՆԹԵՂ>> ԿՐԹԱՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼ_ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Դպրոց 	<ul style="list-style-type: none"> ք. Ստեփանավանի Վահան Թեքեյանի թիվ 6 միջնակարգ դպրոց
<ul style="list-style-type: none"> Հետազոտության թեմա /վերնագիր Հիմնահարցը 	<ul style="list-style-type: none"> Գործնական աշխատանքների կազմակերպումը, արդյունավետությունը մաթեմատիկայի դասերին 4-րդ դասարանում Արդյո՞ք գործնական աշխատանքները արդյունավետ են մաթեմատիկայի դասերին IV դասարանում:
<ul style="list-style-type: none"> Վերապատրաստող 	Արևիկ Վարդանյան
<p>Ուսուցչի տվյալներ</p> <ol style="list-style-type: none"> Ա.Ա.Հ. Մասնագիտություն Հեռախոս Էլ. հասցե Դասավանդվող առարկաներ Դասարան 	<ol style="list-style-type: none"> Մերաֆիմա Էդիկի Գևորգյան Դասվար 093-06-22-41 serafima.gevorgyan.1959@mail.ru Մայրենի, Մաթեմատիկա, Ես և շրջակա աշխարհը, Կերպարվեստ, Երաժշտություն, Տեխնոլոգիա IV

Բովանդակություն

1. Ներածություն
2. Գործնական աշխատանքներ
3. Գործնական աշխատանքների կազմակերպումը, արադյունավետությունը մաթեմատիկայի դասերին
4. Եզրակացություն

Ներածություն

«Գործնական աշխատանք» անվանումը տալիս ենք սովորողների կողմից կատարվող այն աշխատանքների տեսակներին, որոնք վերաբերում են սովորողի կողմից ձեռք բերված գիտելիքների ու հմտությունների գործնական կիրառությանը (ենթադրվում է չափիչ սարքերի կիրառություն): Մաթեմատիկական կրթության դերը պայմանավորված է նրա գործնական կիրառական նշանակությամբ: Այն անհրաժեշտ է մյուս ուսումնական առարկաների դասավանդման համար: Մաթեմատիկայի ուսուցման նպատակներից մեկն է սովորեցնել աշակերտներին ձեռք բերած գիտելիքներն ու կարողությունները կիրառել գործնական տարբեր խնդիրներ լուծելիս: Կարևոր է նկատի ունենալ, որ սովորողների սոցիալական հմտությունների զարգացումն ու արժեքային համակարգի ձևավորումը դիտարկվում են որպես բոլոր թեմաների ուսուցմանն ուղեկցող խնդիրներ: Գործնական աշխատանքների հիմնական նպատակներն ու խնդիրներն են.

- ձևավորել և զարգացնել սովորողների սոցիալական հմտությունները,
- մատուցել գործնականում կիրառման համար անհրաժեշտ տեսական և գործնական նյութ,
- նպաստել անհատի ինքնադրսևորմանը, գոյատևմանը և կրթության շարունակականության ապահովմանն ուղղված հմտությունների զարգացմանը:

Տարրական դասարաններում երեխաների մտածողությունը հիմնականում ակնառու –

պատկերավոր ևակնառու - գործնական է: Պետք է այնպես կազմակերպել ուսուցումը, որ այն նպաստի վերացական մտածողության զարգացմանը:

Այսօր յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է հեռու լինի սահմանափակ, կաղապարված մտածողությունից, նա պետք է կարողանա թափանցել ցանկացած խնդրի, պրոբլեմի խորքերը, վերլուծել տվյալ երևույթը, կարողանա կատարել համադրում, համեմատում և այլն: Նրա միտքը պետք է կարողանա վերանալ կոնկրետից, ակնառու – պատկերավորից և հասնել վերացական մակարդակի: Երեխաները պետք է կարողանան ինքնուրույն լուծել ցանկացած ուսումնական խնդիր, վերլուծել և դուրս գալ պրոբլեմային իրադրությունից: Մակայն տարրական դասարաններում «մտածել» սովորեցնելու այս գործընթացը կարելի է կազմակերպել գործնական աշխատանքների միջոցով: Թեմայի նպատակն է ուսումնասիրել գործնական աշխատանքների կազմակերպումը մաթեմատիկայի դասերին Ելնելով թեմայի նպատակից առաջ ենք քաշել մի շարք խնդիրներ.

- Բացահայտել գործնական աշխատանքների կազմակերպման գործընթացը մաթեմատիկայի դասերին
- Կատարել դասագրքերում հանձնարարվող գործնական աշխատանքների առանձնահատկությունների ուսումնասիրություն
- Դիտարկել գործնական աշխատանքների գնահատման սկզբունքներն ու մոտեցումները:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Ինչպես գիտենք՝ ձևավորող գնահատման հիմնական նպատակը ուսուցման և ուսումնառության բարելավումն է, ինչը հնարավոր է սովորողի՝ սեփական կրթության մեջ ակտիվ դերակատարում ունենալու պարագայում: Մասնակիցը լինելով սեփական ուսումնառության պլանավորման, իրականացման և վերլուծության փուլերին՝ սովորողը նպատակային սովորում է սովորել: Գործնական աշխատանքը ընթացիկ գնահատման արդյունավետ տեսակներից է Հանրակրթության պետական նոր չափորոշյով սահմանված 8 առանցքային կարողունակությունների զարգացումն ապահովելու համար: Գործնական աշխատանքներ կիրառվում են բոլոր ուսումնական առարկաների շրջանակում՝ անպայմանորեն կառուցելով առարկայի չափելի վերջնարդյունքների վրա, ինչն էլ պայմանավորում է առաջադրանքի և աշխատանքի տեսակի ընտրությունը: Գործնական աշխատանքները կարող են իրականացվել ինչպես անհատապես, այնպես էլ

խմբային աշխատանքի շրջանակում, դպրոցում, տանը կամ այլ վայրում, գնահատվել միավորով կամ բառային բնութագրումներով: Արդյունքները կարող են ներկայացվել սովորողի կամ սովորողների խմբի ընտրությամբ՝ նպատակից ելնելով:

Աշակերտի ձեռք բերած գիտելիքը հիմնավոր և օգտակար է այնքանով, որքանով նա կարող է դա կիրառել: Այդ գիտելիքի կիրառության կարողությունը զարգացնելու

նպատակով նախատեսվում են գործնական աշխատանքներ: Ելնելով ուսումնական առարկայի առանձնահատկություններից՝ գործնական աշխատանքները կարող են լինել տարբեր՝ տեղանքում կողմնորոշվելու, գործիքով աշխատելու կարողություն, լաբորատոր պայմաններում փորձ, տեսական կիրառություն կամ մոդելավորում, մակետի կազմում և նոր տեխնոլոգիաների յուրացում, որոշակի ձևաչափով գրության կազմում, ֆիզիկական պատրաստվածություն, մշակույթ, կենցաղ և այլն: Կիրառություններից առանձնահատուկ արժեք ունի միջառարկայական կապերի խթանումը: Գործնական աշխատանքը կարող է արվել և՛ դասաժամի ընթացքում, և՛ դասից դուրս:

Գործնական աշխատանքների կազմակերպումը, արդյունավետությունը մաթեմատիկայի դասերին

Աշակերտին պետք է հասկանալի դարձնել մաթեմատիկական տեսական հասկացությունների իմացության կարևորությունն ու նշանակությունը մարդու պրակտիկ գործունեության մեջ: Նա պետք է հասկանա, թե որքան կարևոր է ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կյանքում հանդիպող առօրյա իրադրություններում կիրառել կարողանալը:

Աշակերտների մեջ նման կարողության առկայությունը նրանց իսկ կրթվածության որակի հիմնական և գլխավոր ցուցանիշն է լինելու ողջ կյանքում: Այդ իսկ պատճառով շատ կարևոր է, որ ուսուցիչը ուսումնական գործընթացը կազմակերպելիս և իրականացնելիս հիմնական շեշտը դնի նաև աշակերտների մեջ գործնական կարողությունների ձևավորման և զարգացման հարցերի վրա: Հենց այս տեսանկյունից է, որ արժևորվում է գործնական աշխատանքի դերը՝ ոչ միայն որպես տեսական նյութի ամրապնդման միջոցի, այլև որպես սովորածը գործնականում կիրառելու հնարավորության: Կոնկրետ խնդիրներով ու բովանդակությամբ պայմանավորված, գործնական աշխատանքները կարող են իրականացվել ինչպես դասերի ժամանակ, այնպես էլ դասերից դուրս:

Գործնական աշխատանքներն արդյունավետ իրականացնելու համար ուսուցիչը պետք է

- նախապատրաստական աշխատանք տանի աշակերտների հետ, որպեսզի նրանք ոչ միայն իմանան տեսական այն նյութը, որի հիման վրա պետք է կատարեն գործնական աշխատանքը, այլև ծանոթ լինեն այն իրականացնելու հնարներին ու միջոցներին,
- ապահովի աշակերտներին գործնական աշխատանքն իրականացնելու համար անհրաժեշտ միջոցներով (ուսումնական օժանդակ նյութ, մոդելներ, գործիքներ, սարքեր և այլն),
- վերահսկի աշխատանքի կատարման ընթացքը, անհրաժեշտության դեպքում ինքը ևս ներգրավվի այդ աշխատանքում,

- վերլուծի և գնահատի կատարված աշխատանքը:

Մաթեմատիկայի գործնական աշխատանքներն իրենց էությամբ, բնույթով և նպատակով մոտ են ուսումնական մյուս առարկաների լաբորատոր աշխատանքներին:

Մաթեմատիկայի գործնական առաջադրանքները կարելի է հանձնարարել ինչպես թեմայի ուսուցումը սկսելուց առաջ, այնպես էլ թեմայի (տեսական նյութի) ուսուցումն ավարտելուց հետո:

Ուր էլ գնա դպրոցի շրջանավարտը, նա պետք է լինի որոնող, ստեղծագործող, ձևափոխող: Այսինքն պետք է ունենա կյանքում իր առաջ ծագած խնդիրների լուծումները գտնելու կարողություն: Աշակերտների մեջ նման կարողություն կարելի է զարգացնել, եթե ուսուցման ընթացքում մեծ տեղ հատկացվի գործնական բնույթի

հանձնարարությունների կատարմանը: Նման հանձնարարությունները խթանում են տեխնիկայի զարգացման գործում մաթեմատիկայի ունեցած դերի բացահայտմանը, ստեղծագործելու, կատարելագործելու հմտությունների ձևավորմանը,

միջառարկայական կապերի բացահայտմանը, մտածողության զարգացմանը:

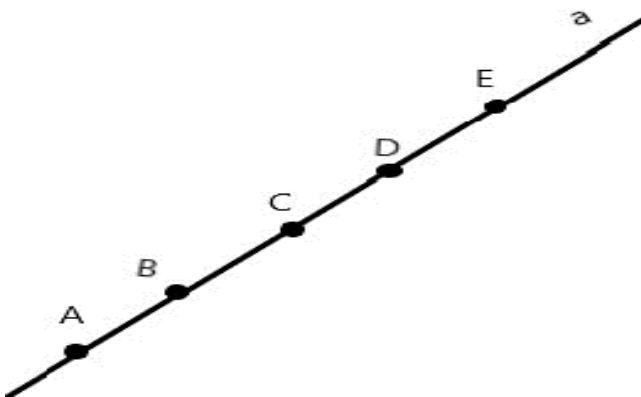
Գործնական բնույթի հանձնարարությունների կատարումը աշակերտներից պահանջում է ոչ միայն մաթեմատիկական գիտելիքերի առկայություն, ինչը խիստ կարևոր է, այլև ունեցած գիտելիքները կոնկրետ պայմաններում կիրառելու և տեսությունը պրակտիկայի պահանջներին ծառայեցնելու կարողություն:

Մասնավորապես, որպես նշված կարողությունները զարգացնող առաջադրանք կարելի է առաջադրել տարածական պատկերների մոդելների կառուցմանը վերաբերող առաջադրանքներ, որոնց ընթացքում աշակերտը ստիպված է լինելու դիտարկել այդ մոդելների փոփոխությունը կամ մոդելների առանձին տարրերի պրոյեկցիաները, և հետագոտելով դրանք, որպես հարթաչափական պատկերներ օգտագործել դրանց երկրաչափական հատկությունները:

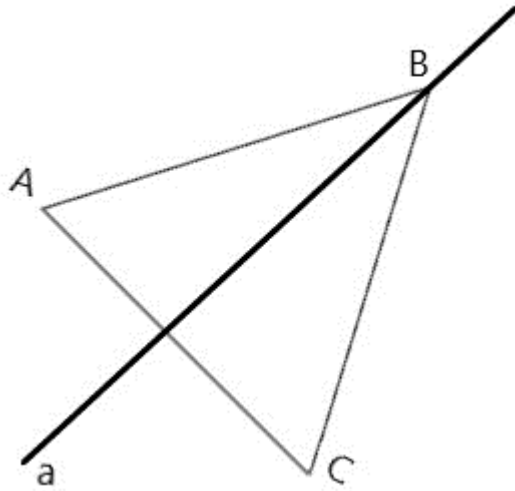
Դիտարկենք 4-րդ դասարանում կազմակերպվող գործնական աշխատանքները և դրա արդյունքները

1. Գծի՛ր որևէ ուղիղ և այն նշանակի՛ր a տառով: Նշի՛ր a ուղիղին պատկանող հինգ կետ և նշանակի՛ր A, B, C, D, E տառերով: Գրի՛ր այդ ծայրակետերով 10 հատվածների անվանումներ:(1մ)

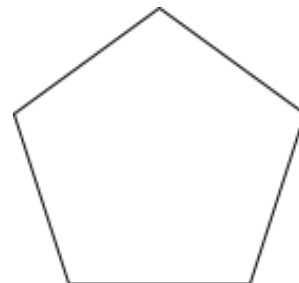
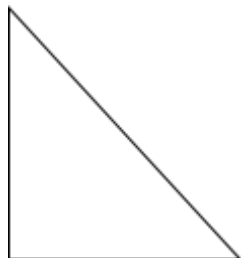
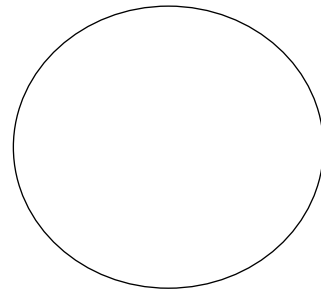
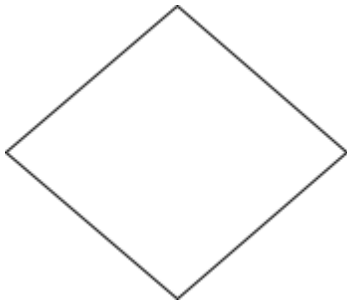
- Նշված կետերից n ըն է գտնվում երկու այլ կետերի միջև:
- Այդ հատվածներից n ըն է կազմում մեկ այլ հատվածի մաս:

2. Վանդակավոր թղթի վրա գծի՛ր ABC եռանկյունը և տա՛ր a ուղիղն այնպես, ինչպես պատկերված է նկարում: (2մ)
- Կտրի՛ր պատկերը եզրագծով, ծալի՛ր a ուղիղով և պարզի՛ր համաչափ է արդյոք այն a ուղիղի նկատմամբ:

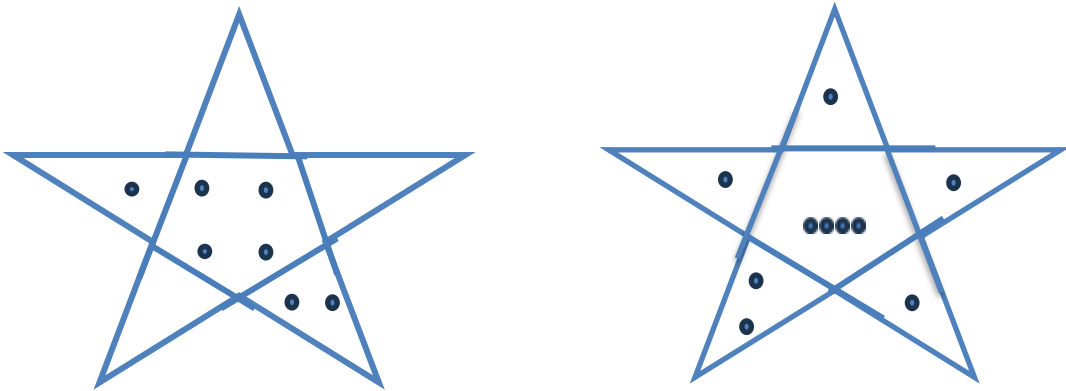

3. Տրված պատկերներից յուրաքանչյուրը գծով բաժանի՛ր երկու հավասար մասերի: (4մ)

4. Մարզի՝ ուշադրությունը ու հիշողությունը:(3մ)

- Աստղերը գծի՝ մեկ հպումով՝ առանց մատիտը թղթից կտրելու՝ յուրաքանչյուր գիծ գծելով միայն մեկ անգամ:
- Ուշադի՝ ը նայիր նկարին, ծածկի՝ ը այն և փորձի՝ ը պատկերել կետերը նույն դիրքում:

Այսպիսի գործնական աշխատանքները օգնում են երեխաների մոտ կատարելագործել ինքնուրույնություն, համագործակցություն, գիտելիքները արտահայտելու ու կիրառելու հնարավորություն:

Նպատակը եւ հետազոտական հարցը	<ul style="list-style-type: none"> • Հետազոտությանս նպատակը դարձավ 4-րդ դասարանում մաթեմատիկա առարկայից
-------------------------------------	--

	<p>գործնական աշխատանքների կիրառման արդյունավետության բացահայտումը:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ինչ հնարներ կարելի է կիրառել գործնական աշխատանքի արդյունավետությունը մաթեմատիկայի ժամին բարձրացնելու նպատակով:
<p>Թեմայի կարեւորությունը եւ նշանակությունը Ձեր/թիրախային խմբի համար</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Պարզել երեխայի ակտիվության մակարդակը գործնական աշխատանքների ընթացքում
<p>Ո՞ր առանցքային կոմպետենցիան է ուղղված նպատակի ուսումնասիրությունը</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Լեզվական գրագիտություն և կարողունակություն • Մաթեմատիկական և գիտատեխնիկական կարողունակություն

<p>Վերապատրաստման ո՞ր թեմայի շրջանակում է անդրադարձ կատարվել այս հիմնախնդրին/ուլորտին</p>	<ul style="list-style-type: none"> Մտարկայի դասավանդման մեթոդիկա (պլանավորում)
<p>Օգտագործված մեթոդները</p>	<ul style="list-style-type: none"> Գործնական ուսուցման մեթոդ
<p>Թիրախ խումբը և շրջանակը</p>	<ul style="list-style-type: none"> IV Դասարան 22 աշակերտ, 11 աղջիկ , 11 տղա

Եզրակացություն

Գործնական աշխատանքների կազմակերպումը մաթեմատիկայի դասընթացի կարևոր բաղադրիչներից մեկն է: Հանրակրթական դպրոցի տարրական դասարաններում գործնական աշխատանքների ներառումը.

1. Գործնական աշխատանքների կազմման ժամանակ պետք է հաշվի առնել դասարանի աշակերտների գիտելիքների մակարդակը և յուրաքանչյուր աշակերտի անհատական առանձնահատկությունները:

2. Վարքագծով ակտիվ աշակերտներին, ովքեր մաթեմատիկայի դասի նկատմամբ չունեն բավարար հետաքրքրություն, գործնական աշխատանքները հնարավորություն են տալիս առարկան տեսնել այլ կողմից և հետաքրքրությամբ՝ ակտիվ մասնակցություն ցուցաբերել նաև ուսումնական գործընթացում:

3. Գործնական աշխատանքների միջոցով երեխաների մոտ ակտիվություն առաջանալուն զուգահեռ նվազում է նրանց թերարժեքության բարդույթը:

4. Գործնական աշխատանքները հնարավորություն տալ աշակերտներին ինքնուրույն <<հայտնագործել>> շատ թեորեմներ, որոնք նրանց մատուցում են պատրաստի ձևով: Այսպիսի աշխատանքները աշակերտներին հնարավորություն կտան ըմբռնել թեորեմն ամբողջությամբ:

5. Գործնական աշխատանքը ուսուցումը կյանքին կապող լավագույն միջոց է: Մաթեմատիկայի ուսուցման արդյունավետության բարձրացմանը նպաստում է մեթոդական համակարգի հարստացումը այնպիսի գործնական աշխատանքներով, որոնց օգնությամբ գործողությունները վերացական ձևերի

մակարդակից փոխադրվում են պատկերային ընկալումների մակարդակ՝
միաժամանակ ստանալով հստակ ձևակերպումներ:

Գործնական աշխատանքների կազմակերպումը և արդյունավետությունը
որոշակիորեն կախված են նաև ուսուցչի պատրաստվածության մակարդակից:

**Վերհանված արդյունքներ,
եզրակացություններ, պատասխան
հետազոտական հարցին**

- Այսպիսով՝ ուր էլ գնա դպրոցի շրջանավարտը, նա պետք է լինի որոնող, ստեղծագործող, ձևափոխող: Այսինքն պետք է ունենա կյանքում իր առաջ ծագած խնդիրների լուծումները գտնելու կարողություն:
- Աշակերտների մեջ նման կարողություն կարելի է զարգացնել, եթե ուսուցման ընթացքում մեծ տեղ հատկացվի գործնական բնույթի հանձնարարությունների կատարմանը: Նման հանձնարարությունները խթանում են տեխնիկայի զարգացման գործում մաթեմատիկայի ունեցած գիտելիքների բացահայտմանը, ստեղծագործելու, կատարելագործելու հմտությունների ձևավորմանը, միջառարկայական կապերի բացահայտմանը, մտածողության զարգացմանը:
- Գործնական աշխատանքները երեխաների համար պետք է լինեն հետաքրքիր ինչպես նաև պատկերավոր , որպիսի երեխաները կատարեն առաջադրանքներն առանց ձանձրույթի և հասնեն ցանկալի արդյունքի:

Օգտագործված գրականության ցանկ

- Տարրական դասարաններում մաթեմատիկայի ուսուցման մեթոդիկա, Երևան, 2000:
- Հանրակրթության պետական կրթակարգ: Միջնակարգ կրթության պետական չափորոշիչ. - Եր., <<Անտարես>>, 2004: .
- Նախաշավիղ 4.2013
- <<Մաթեմատիկայի վերապատրաստման եռօրյա դասընթացների նյութերի ժողովածու>>, <<Տիգրան Մեծ>> հրատ., Երևան, 2007:
- Մաթեմատիկա 4 մաս 1, <<Ձանգակ>> հրատ., Երևան, 2019
- <<Մաթեմատիկայի դասավանդման մեթոդիկա>>, ԵՊՀ հրատ., Երևան, 2016
- Саранцев Г.И. Методика обучения математике в средней школе

